

FELJTON

Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti temelj su demokratskoga društva (1/6)

FOTO: FACEBOOK STRANICA „STAND UP FOR RELIGIOUS FREEDOM“

Ovaj feljton ima za cilj pridonijeti povećanju informiranosti hrvatske javnosti o vjerskoj slobodi kao temeljnom ljudskom pravu, a u nastavcima će se ponuditi nove informacije i analize fenomena (ne)poštivanja vjerske slobode u svijetu i Hrvatskoj.

26.05.2021. / 10:54 / Ivan Tašev

S namjerom zaobilaziti i uskraćivati podjelu pomoći stanovnicima stradalima u potresom pogođenom području samo zato jer su smješteni u Caritasovim mobilnim kućicama, zabranjivanje vjernicima javne manifestacije njihove vjere, prisiljavanje na postupanje protivno osobnim uvjerenjima – neki su od primjera ugrožavanja vjerske slobode koji su posljednjih tjedana zabilježeni ne samo u Hrvatskoj, nego i u svijetu, a koji često kao da ostaju uz rub medijskoga prostora, pa tako i ne dolaze do šire javnosti.

Od otvorene povrede vjerskih sloboda do „uljudnih progona“

Ali pitanje vjerske slobode itekako zanima građane, jer jedno od posljednjih istraživanja na tu temu iz ožujka 2020. godine koje je proveo američki „Pew Research Center“ pokazuje da u prosjeku 68 % ljudi smatra da je vjerska sloboda važna u njihovoj naciji. Države se međusobno razlikuju u tim odgovorima, pa je tako u Sjedinjenim Američkim Državama podrška obrani vjerske slobode na razini 86 %, u Nigeriji je 88 %, dok u Japanu samo 18 % ljudi vjeruje da je vjerska sloboda posebno važna. Podatci za zemlje Europske unije koje su bile uključene u istraživanje pokazuje da je postotak ispitanika koji ističu važnost vjerske slobode oko 60 posto.

No, unatoč tome posljednjih se godina bilježe sve češći napadi na vjersku slobodu te njezine zloupotrebe postaju sve izraženiji problem u brojnim državama i društvima svijeta. To podrazumijeva fizičke napade, eliminaciju vjere drugih – bilo da je riječ o kršćanima, Židovima, muslimanima ili pripadnicima drugih vjerskih zajednica. No povrede vjerskih sloboda događaju se i u liberalnim demokracijama koje njeguju visoku razinu vladavine prava ograničavanjem pojedinih vjerska prava u društvu – kao što su izneseni primjer u prvom pasusu, a sve se češće govori i o „uljudnom progonu“, kako ga naziva papa Franjo. Riječ je o novim zakonski utvrđenim normama koje rezultiraju time da prava pojedinca na slobodu savjesti i vjere dolaze u sukob sa zakonskom obvezom poštovanja tih zakona.

Foto: Unsplash/Shalev Cohen / *Povrede vjerskih sloboda događaju se i u liberalnim demokracijama koje njeguju visoku razinu vladavine prava ograničavanjem pojedinih vjerska prava*

Poštivanje jednakoga dostojanstva svakoga

Treba reći da vjerska sloboda nije isključivo baština vjernika, nego nezaobilazna sastavnica pravne države. Stoga se o vjerskoj slobodi ne bi trebalo gledati politički ili ideološki, već kroz prizmu zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda, čije će poštivanje dovesti do mirnoga suživota i društva koje su otvorenija i uključivija. Također, zaštita vjerske slobode ne predstavlja favoriziranje određene vjerske skupine, bila ona većinska ili manjinska u pojedinoj zemlji, već poštivanje jednakoga dostojanstva

svakoga čovjeka.

No da bi se jasno moglo govoriti važno je jasno definirati što je vjerska sloboda, jer se napadi često odnose i na tu definiciju te dolazi do miješanja pojmova. Metodologija i terminologija koja dobro analizira stanje vjerskih sloboda jest zaklada papinskoga prava „Pomoć Crkvi u nevolji“ koja svake dvije godine priprema izvještaj te kategorizira koliko se u njima poštuje ili krši ljudsko pravo na vjersku slobodu.

Foto: Unsplash/Jacob Bentzinger / *Treća razina vjerske slobode jest pravo na iskazivanje vjerskih uvjerenja pojedinačno ili u zajednici, a među njih zasigurno spadaju i procesije*

„Trostruko“ pravo na vjersku slobodu

Vjerska sloboda kao temeljno ljudsko pravo izraženo je u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda iz 1948. godine, u kojoj doslovno stoji: „Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi; to pravo uključuje slobodu promjene vjeroispovijedi ili uvjerenja i slobodu da pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoju vjeroispovijed ili uvjerenje bogoslužjem, poučavanjem, praktičnim vršenjem i obredima.“

Slično stoji i u hrvatskom Ustavu, gdje je sloboda vjeroispovijedi zastupljena od božićnoga Ustava 1990. kao zaštićeno pravo te u čl. 40 konkretno stoji: „Jamči se sloboda savjesti i vjeroispovijedi i slobodno javno očitovanje vjere ili drugog uvjerenja.“

Iz ovoga je vidljivo da postoje tri osnovne dimenzije prava na vjersku slobodu. To su pravo na slobodu ili očitovanje vjere, drugo je pravo na promjenu uvjerenja, a treća razina vjerske slobode jest pravo na iskazivanje vjerskih uvjerenja pojedinačno ili u zajednici. Upravo se često zaboravlja na tu treću dimenziju i brojni primjeri svjedoče da se to pravo življenja vjere u privatnom i javnom životu ograničava. Tako, primjerice, ne treba ići daleko od Hrvatske da se vidi kako lokalne vlasti u europskim zemljama uklanjaju križeve i vjerske kipove iz javnih prostora, zabranjuju procesije po ulicama, ne dopuštaju podučavanje vjeronauka u školama...

Foto: Freepik.com / „Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi“, stoji u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda iz 1948. godine

Vjerska sloboda promovira mir u društvu

Zato je onima koji ne poimaju vjersku slobodu kao temeljno ljudsko pravo dobro ponoviti argumente koje iznosi pravni stručnjak prof. dr. Frane Staničić sa zagrebačkoga Sveučilišta, a kojima se dokazuje da sloboda vjeroispovijesti jest temeljno ljudsko pravo: „Povreda ovog prava ima negativan efekt na društvo i opći nivo zadovoljstva u društvu. Sloboda vjeroispovijesti kao temeljno ljudsko pravo promovira mir u društvu, umanjuje alijenaciju, poboljšava osobnu autonomiju itd. Europski sud za ljudska prava dao je moguće najbolju argumentaciju u korist slobode vjeroispovijesti kao temeljnoga ljudskoga prava: ‘Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti je jedan od temelja ‘demokratskog društva’ unutar

značenja Konvencije. Ona je, u njenoj vjerskoj dimenziji, jedan od najvažnijih elemenata koji čine identitet religioznih i njihovog poimanja života, ali je također i važno sredstvo ateistima, agnosticima, skepticima i nezainteresiranima. Pluralizam neodvojiv od demokratskog društva, koji je tako teško ostvaren kroz stoljeća, ovisi o ovoj slobodi' (Kokkinakis v. Greece, 1993.)“.

5500 prijava kršćana iz ugroženih zemalja za studentsku stipendiju u Hrvatsku

Da i Republika Hrvatska čini konkretne korake u pomoći i zaštiti vjerskih prava i sloboda, posebice progonjenih kršćana svjedoči ovogodišnji proračun. Naime, Vlada je prošle godine usvojila amandman saborske zastupnice Marijane Petir te je u 2021. godini osigurano 1,5 milijuna kuna za stipendije za preddiplomski i diplomski sveučilišni studij mladim kršćanima iz zemalja u razvoju – Bliskoga istoka, Azije i Afrike koje se dodjeljuju putem Ministarstva znanosti i obrazovanja u suradnji s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova.

U 30 dana natječaja – koji je završio u ponedjeljak 17. svibnja – pristiglo je oko 5500 prijava iz različitih zemalja, a prema broju prijava ističu se zemlje podsaharske Afrike te Sirije. Iz Ministarstva vanjskih poslova na naš su upit odgovorili: „Najveći broj valjanih prijava odnosi se na studije sestrinstva, elektrotehnike i računarstva te strojarstva. Predviđen je odabir desetero kandidata. Dodijeljena stipendija uključuje osiguravanje smještaja u studentskom domu i prehranu u restoranima studentskih centara, školarinu, mjesečnu naknadu od 1600 kuna za osobne troškove, kao i osnovno zdravstveno osiguranje te troškove jednogodišnjega pripremnog tečaja hrvatskog jezika. Uključeni su i troškovi putovanja u Republiku Hrvatske“, stoji u odgovoru Ministarstva vanjskih poslova.

Ovaj velik interes za stipendije za Hrvatsku katoličku mrežu prokomentirao je i ministar vanjskih i europskih poslova dr. Gordan Grlić Radman: „Ono što Hrvatska čini ovim programom stipendiranja mladih kršćana nije izdvojen slučaj, jer je sve više zemalja koje iskazuju solidarnost prema ranjivim skupinama financiranjem različitih projekata. Ovaj se program ostvaruje kao dio razvojne suradnje koja se odnosi na treće države koje nisu članice Europske unije. U ovim trenucima kada je svima teško zbog pandemije koronavirusa važan je znak što pokazujemo empatiju prema onima koji su progonjeni, a ovdje je riječ o kršćanima koji

su prema provedenim statistikama najprogonjeniji.“

To je prvi put da će Hrvatska osiguravati novac namijenjen kao pomoć prvenstveno progonjenim kršćanima u trećim zemljama progonjenima zbog njihove vjere u Isusa Krista.

— — —

Autor: Ivan Tašev, novinar Glasa Koncila (itasev@glas-koncila.hr)

* Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.

An advertisement for Hrvatski Katolički Radio. It features the radio's logo at the top left, which includes a red and blue square icon and the text "HRVATSKI KATOLIČKI RADIO". The main slogan "BUDI PRIJATELJ" is written in large, bold, red letters. Below it, a smaller line of text reads: "Skeniranjem koda podupirete naš rad i prenosite svjetlo vjere." To the right of the text is a large QR code. At the bottom left, the key words "Ključne riječi: vjerska sloboda" are listed. The entire advertisement is enclosed in a thick red border.

Daljnje korištenje vijesti u medijima samo uz prethodno odobrenje izdavača.
Sva prava pridržana © 2018 - 2021 Hrvatska katolička mreža